

Bruksela, 27 maja 2016 r.
(OR. en)

9526/16

RECH 208
TELECOM 100

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Nr poprz. dok.:	8791/16 RECH 133 TELECOM 74
Dotyczy:	Przejsie na system otwartej nauki – Konkluzje Rady (przyjęte 27 maja 2016 r.)

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady w sprawie przejścia na system otwartej nauki; konkluzje te zostały przyjęte przez Radę na jej 3470. posiedzeniu, które odbyło się w dniu 27 maja 2016 r.

KONKLUZJE RADY W SPRAWIE PRZEJŚCIA NA SYSTEM OTWARTEJ NAUKI

RADA UNII EUROPEJSKIEJ

PRZYWOŁUJĄC

- zalecenie Komisji z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej oraz jej ochrony¹ oraz komunikat z dnia 17 lipca 2012 r. pt. „W stronę lepszego dostępu do informacji naukowej. Zwiększanie korzyści z inwestowania środków publicznych w badania naukowe”²;
- ogólne zasady programu „Horyzont 2020”³, dzięki którym zapewniony jest otwarty dostęp do publikacji naukowych, a w badaniach naukowych finansowanych ze środków publicznych na poziomie UE propagowany jest otwarty dostęp do wyników badań naukowych;
- sprawozdanie Komisji z lutego 2015 r. pt. „Walidacja wyników konsultacji społecznych w sprawie Science 2.0: Nauka w okresie przejściowym”⁴;
- komunikat Komisji z dnia 6 maja 2015 r. pt. „Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy”⁵, w którym uznaje ona znaczenie nauki i badań dla pobudzenia innowacji, zwłaszcza poprzez cel, jakim jest poprawa ramowych warunków dla nauki opartej na przetwarzaniu danych;

¹ Dok. 12846/12.

² Dok. 12847/12.

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1291/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020).

⁴ Sprawozdanie dostępne pod adresem: http://ec.europa.eu/research/consultations/science-2.0/science_2_0_final_report.pdf#view=fit&pagemode=none

⁵ Dok. 8672/15.

- konkluzje z dnia 29 maja 2015 r. w sprawie planu działania na lata 2015–2020 w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej⁶, w których przyjęto plan działania EPB i podkreślono znaczenie rozpoczęcia do połowy 2016 r. wdrażania głównych priorytetów działań określonych w planie działania, w tym priorytetu 5 dotyczącego optymalnego obiegu wiedzy;
- konkluzje z dnia 29 maja 2015 r. w sprawie przyspieszenia i rozszerzenia innowacji dzięki badaniom, które są otwarte, wymagają intensywnego przetwarzania danych i opierają się na sieciach⁷, w których wyrażono poparcie polityczne dla ustanowienia odpowiednich ramowych warunków dla badań naukowych i innowacji skupiających się na dużych zbiorach danych oraz dla wzmocnienia całego łańcucha wartości danych w Europie.

Otwarta nauka

1. UZNAJE, że wykładniczy wzrost ilości danych, dostępność technologii cyfrowych o coraz większej mocy, globalizacja społeczności naukowej, a także rosnące zapotrzebowanie społeczeństwa w zakresie podjęcia wyzwań społecznych naszych czasów, są podstawami toczących się przemian i otwierania się nauki i badań, zwanego „otwartą nauką”, wpływających na sposób prowadzenia badań naukowych i organizacji nauki.
2. UZNAJE, że otwarta nauka ma potencjał poprawy jakości i skutków nauki oraz płynących z niej korzyści, oraz przyspieszenia postępu wiedzy dzięki temu, że staje się ona pewniejsza, wydajniejsza i dokładniejsza, bardziej zrozumiała dla społeczeństwa i reagująca na wyzwania społeczne; ma także potencjał pobudzania wzrostu i innowacji poprzez ponowne wykorzystanie wyników badań naukowych przez wszystkie zainteresowane podmioty we wszystkich strefach społeczeństwa, a przez to przyczyniania się do wzrostu i konkurencyjności Europy.

⁶ Dok. 8975/15.

⁷ Dok. 9360/15.

3. **PODKREŚLA**, że otwarta nauka obejmuje między innymi otwarty dostęp do publikacji naukowych i optymalne ponowne wykorzystanie wyników badań naukowych, naukę obywatelską i rzetelność badawczą; **ODNOTOWUJE**, że otwarty dostęp do publikacji naukowych i optymalne ponowne wykorzystanie wyników badań naukowych mają kluczowe znaczenie dla rozwoju otwartej nauki; **ODNOTOWUJE** opinię ERAC w sprawie otwartego dostępu do wyników badań naukowych⁸ oraz amsterdamskie wezwanie do działania, które wydano z okazji zorganizowanej przez prezydencję niderlandzką konferencji w sprawie otwartej nauki⁹, oraz różne inicjatywy realizowane przez państwa członkowskie, Komisję i interesariuszy¹⁰; **ZACHĘCA** stałą grupę roboczą ERAC ds. otwartej nauki i innowacji, by oceniła działania proponowane w amsterdamskim wezwaniu do działania pod względem wykonalności, skuteczności i priorytetyzacji oraz by przedstawiła sprawozdanie na ten temat; **PODKREŚLA** potrzebę skoordynowanego działania wszystkich zainteresowanych partnerów: Komisji, państw członkowskich, społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy¹¹.

Platforma polityczna na rzecz otwartej nauki i europejski program na rzecz otwartej nauki

4. **ODNOTOWUJE** utworzenie przez Komisję platformy politycznej na rzecz otwartej nauki¹², która ma na celu wspieranie dalszego rozwoju europejskiej polityki na rzecz otwartej nauki i promowanie przyjmowania przez interesariuszy najlepszych praktyk, w tym w zakresie takich kwestii jak dostosowanie systemów nagród i ocen, alternatywne modele otwartego dostępu do publikacji naukowych i zarządzanie wynikami badań naukowych (w tym ich archiwizacja), altmetryka, zasady przewodnie optymalnego ponownego wykorzystania wyników badań naukowych, rozwój i wykorzystanie norm, oraz inne aspekty otwartej nauki, takie jak sprzyjanie rzetelności badawczej i rozwój nauki obywatelskiej; **WZYWA** Komisję, by regularnie – przynajmniej dwa razy w roku – informowała państwa członkowskie i interesariuszy o bieżących wydarzeniach i wynikach prac platformy politycznej na rzecz otwartej nauki.

⁸ Dok. ERAC 1202/16.

⁹ Konferencja prezydencji niderlandzkiej w sprawie otwartej nauki – od wizji do działania, Amsterdam, 4–5 kwietnia 2016 r.

¹⁰ Np. opracowanie harmonogramów i polityk na szczeblu krajowym dotyczących otwartej nauki.

¹¹ Interesariusze obejmują badaczy (uczelnie, organizacje zajmujące się badaniami i technologią, przedsiębiorstwa), organizacje finansujące, wydawców i organizacje usługowe.

¹² <http://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-policy-platform>

5. WZYWA Komisję, by – we współpracy z platformą polityczną na rzecz otwartej nauki i w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i interesariuszami, oraz uwzględniając istniejące inicjatywy – dalej rozwijała europejski program na rzecz otwartej nauki w celu dalszego zwiększania wpływu nauki na społeczeństwo, stymulowania skutecznego gromadzenia całej potencjalnej wiedzy z działań w kontekście otwartej nauki oraz w celu zajęcia się kwestią wymogów dotyczących szkoleń w zakresie umiejętności ICT i kompetencji w zakresie danych, w szczególności kompetencji w zakresie profesjonalnego zarządzania danymi, co będzie pomocne przy zapewnianiu obywatelom dostępu do wyników badań.

Usuwanie barier i tworzenie zachęt

6. ZGADZA SIĘ, że wyniki badań finansowanych ze środków publicznych powinny być udostępniane w sposób jak najbardziej otwarty i UZNAJE, że w jak największym możliwym i odpowiednim stopniu należy usunąć niepotrzebne prawne, organizacyjne i finansowe bariery w dostępie do wyników badań finansowanych ze środków publicznych, aby osiągnąć optymalny stopień dzielenia się wiedzą, z uwzględnieniem w stosownych przypadkach potrzeby wykorzystania wyników; ZACHEĆCA Komisję i państwa członkowskie do dalszej współpracy z państwami trzecimi w celu przyspieszenia procesu przechodzenia do otwartej nauki i zapewnienia wzajemnych korzyści płynących z otwartego dostępu do publikacji naukowych i optymalnego ponownego wykorzystania wyników badań naukowych w kontekście globalnym.

7. UWAŻA, że ocena jakości naukowej powinna opierać się na samej pracy oraz zostać rozszerzona o ocenę wpływu nauki na społeczeństwo, natomiast obecnie liczą się wskaźniki oparte na indeksach cytowań w czasopiśmie i publikacjach. ZACHĘCA Komisję, państwa członkowskie i interesariuszy do dalszego opracowywania i wdrażania, w skoordynowany sposób, inicjatyw na rzecz lepszego zapewnienia jakości w ich systemach przeglądu i oceny. PODKREŚLA, że należy utworzyć mechanizmy zachęt służące nagradzaniu badaczy (i środowisk naukowych) za udostępnianie wyników ich badań do ponownego wykorzystania; WZYWA Komisję, platformę polityczną na rzecz otwartej nauki, państwa członkowskie i interesariuszy do zbadania możliwych mechanizmów, w tym działań szkoleniowych i informacyjnych, służących zmianie sposobów zajmowania się nauką. ZACHĘCA Komisję, by poprzez platformę polityczną na rzecz otwartej nauki współpracowała w szczególności nad zachętami do stworzenia akceptowanego na szczeblu międzynarodowym systemu cytowania danych, przy wykorzystaniu istniejących inicjatyw oraz wiedzy fachowej.
8. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE komunikat Komisji z dnia 9 grudnia 2015 r. pt. „W kierunku nowoczesnych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego”¹³ i OCZEKUJE zapowiedzianych w nim wniosków ustawodawczych Komisji; PODKREŚLA znaczenie wzmocnienia konkurencyjności oraz technologicznego i naukowego przywództwa UE, które mogłyby obejmować umożliwianie organizacjom badawczym kierującym się interesem publicznym prowadzenia – do celów badań naukowych – eksploracji tekstu i danych, do których mają już legalny dostęp; PODKREŚLA potrzebę dalszego wspierania przez Komisję i państwa członkowskie działań na rzecz umożliwiania wszystkim podmiotom i organizacjom, w tym obywatelom, naukowcom i przedsiębiorcom oraz MŚP, eksploracji wyników badań finansowanych ze środków publicznych, do których mają już legalny dostęp.
9. JEST PRZEKONANA, że optymalny dostęp do wyników prac naukowych i ich ponowne wykorzystanie mogą zostać wzmocnione, jeśli badacze lub ich pracownicy zachowają prawa autorskie do swoich prac naukowych; ZACHĘCA Komisję i państwa członkowskie do zbadania prawnych możliwości wprowadzenia środków w tym względzie i promowania modeli licencyjnych, takich jak Creative Commons, w odniesieniu do publikacji naukowych i wyników badań naukowych.

¹³ Dok. 15264/15.

Otwarty dostęp do publikacji naukowych

10. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE otwarty dostęp do publikacji naukowych¹⁴ jako domyślną opcję publikacji wyników badań finansowanych ze środków publicznych; UZNAJE, że pełne przejście na otwarty dostęp powinna opierać się na wspólnych zasadach, takich jak przejrzystość, rzetelność badawcza, zrównoważoność, sprawiedliwe ustalanie cen i rentowność; WZYWA także państwa członkowskie, Komisję i interesariuszy do usunięcia barier finansowych i prawnych oraz do podjęcia niezbędnych kroków w celu zapewnienia skutecznego wdrażania we wszystkich obszarach nauki, z uwzględnieniem konkretnych środków w odniesieniu do dyscyplin, w których przeszkody hamują ich postęp.
11. ZWRACA SIĘ do Komisji, by rozwijała i promowała środki w zakresie optymalnej zgodności z przepisami dotyczącymi otwartego dostępu do publikacji naukowych powstałych w ramach programu „Horyzont 2020”, wraz z interesariuszami i państwami członkowskimi; ZACHEĆCA państwa członkowskie do współpracy z interesariuszami, by to samo osiągnąć na poziomie krajowym w odniesieniu do badań finansowanych ze środków publicznych.

¹⁴ Do celów niniejszych konkluzji „otwarty dostęp do publikacji naukowych” rozumiany jest jako bezpłatna dostępność w publicznie dostępnym internecie, pozwalająca wszystkim użytkownikom na czytanie, pobieranie, kopiowanie, dystrybucję, drukowanie, wyszukiwanie lub linkowanie do pełnych tekstów tych artykułów, przeszukiwanie ich w celu indeksowania, ładowanie ich jako danych do oprogramowania lub wykorzystywanie ich do wszelkich innych legalnych celów bez ograniczeń finansowych, prawnych lub technicznych. Jedynym ograniczeniem dla powielania i dystrybucji oraz jedyną rolą praw autorskich w tej dziedzinie powinno być nadanie autorom prawa kontroli nad integralnością ich pracy oraz prawa do ich należytego uznania i cytowania (główne źródło: Budapest Open Access Initiative, 2002, tekst dostępny na stronie: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/read>).

12. ZGADZA SIĘ na dalsze promowanie uwzględniania kwestii otwartego dostępu do publikacji naukowych poprzez dalsze wspieranie przejścia do 2020 r. na bezpośrednio otwarty dostęp jako opcję domyślną, z wykorzystaniem różnych dostępnych modeli oraz w sposób opłacalny, bez embarga lub z racjonalnie krótkim embargiem oraz bez ograniczeń prawnych i finansowych, z uwzględnieniem zróżnicowania systemów i dyscyplin badawczych oraz faktu, że otwarty dostęp do publikacji naukowych powinien być realizowany przy pełnym poszanowaniu zasady, że żadnemu badaczowi nie można uniemożliwiać publikacji; ZACHĘCA Komisję, państwa członkowskie i odpowiednich interesariuszy, w tym organizacje finansujące badania, do przyspieszenia tego przejścia; PODKREŚLA także znaczenie przejrzystości w umowach dotyczących publikacji naukowych.
13. WZYWA wszystkich partnerów do podjęcia zsynchronizowanych wysiłków, by osiągnąć ten cel – z wyznaczeniem etapów pośrednich¹⁵ na rok 2018; WZYWA Komisję i państwa członkowskie do ścisłego bieżącego monitorowania w tym okresie za pośrednictwem krajowych punktów odniesienia¹⁶ oraz do dostosowania go w możliwie największym stopniu do monitorowania postępów w realizacji EPB; ZWRACA SIĘ do Komisji, by wspierała państwa członkowskie i interesariuszy w budowaniu wiedzy fachowej i ułatwiała wymianę informacji, np. poprzez projekty finansowane przez UE w tym zakresie.

Optymalne ponowne wykorzystywanie wyników badań naukowych

14. PODKREŚLA, że wyniki badań naukowych pochodzące z projektów badawczych finansowanych ze środków publicznych mogłyby być uznawane za dobro publiczne i ZACHĘCA państwa członkowskie, Komisję i interesariuszy do uznania optymalnego ponownego wykorzystania wyników badań naukowych za punkt wyjścia, przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeby stworzenia różnych systemów dostępu z uwagi na prawa własności intelektualnej, ochronę danych osobowych i poufność, kwestie bezpieczeństwa, jak również ogólną konkurencyjność gospodarczą i inne uzasadnione interesy. Zatem podstawową zasadą optymalnego ponownego wykorzystywania wyników badań naukowych powinno być: „otwarty jak to najbardziej możliwe, zamknięty jak to konieczne”.

¹⁵ Etap pośredni obejmuje otwarty dostęp poprzez „drogę złotą”, „hybrydową” i „zieloną” .

¹⁶ Jak przewidziano w zaleceniu Komisji z 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej i jej ochrony” (dok. 12846/12).

15. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE zasygnalizowany przez Komisję zamiar domyślnego udostępnienia wszystkich wyników badań naukowych uzyskanych w ramach programu „Horyzont 2020” w formie otwartego dostępu¹⁷, uznając jednocześnie prawo do zastosowania klauzuli opt-out z uwagi na prawo własności intelektualnej, ochronę danych osobowych i poufność, kwestie bezpieczeństwa i inne uzasadnione interesy; WZYWA Komisję, by promowała opiekę nad danymi – w tym szkolenia i kampanie uświadamiające – oraz by włączyła plany zarządzania danymi jako integralną część procesu badawczego oraz by w dalszym ciągu uznawała koszty poniesione zarówno na zarządzanie danymi jak i na przygotowanie wyników badań naukowych za kwalifikujące się do finansowania w ramach programu „Horyzont 2020”; ZACHEĆCA państwa członkowskie i interesariuszy do ustanowienia w związku z tym strategii i do wdrożenia stosowania planów zarządzania danymi jako standardowej praktyki w swoich krajowych programach badawczych.
16. PODKREŚLA, że możliwości optymalnego ponownego wykorzystania wyników badań naukowych mogą zostać zrealizowane jedynie wtedy, gdy dane będą z zgodne z UCZCIWYMI zasadami (możliwe do znalezienia, dostępne, interoperacyjne i nadające się do ponownego wykorzystania) w granicach bezpiecznego i godnego zaufania środowiska; PRZYPOMINA znaczenie przechowywania, długoterminowej ochrony i utrzymywania wyników badań naukowych, z uwzględnieniem możliwości grupy badawczej lub organizacji, a także zapewnienia istnienia metadanych w oparciu o normy międzynarodowe; ZACHEĆCA państwa członkowskie, Komisję i interesariuszy do kierowania się UCZCIWYMI zasadami w sferze programów badawczych i mechanizmów finansowania.

¹⁷ Komunikat Komisji z dnia 19 kwietnia 2016 r. pt. „Europejska inicjatywa dotycząca przetwarzania w chmurze – budowanie w Europie konkurencyjnej gospodarki opartej na danych i wiedzy”.

17. ODNOTOWUJE komunikat Komisji z dnia 19 kwietnia 2016 r. pt. „Europejska inicjatywa dotycząca przetwarzania w chmurze – budowanie w Europie konkurencyjnej gospodarki opartej na danych i wiedzy”¹⁸ oraz UZNAJE, że Europa może odnieść korzyści z europejskiej chmury dla otwartej nauki¹⁹, która między innymi umożliwi bezpieczne i długoterminowe przechowywanie, wydajną analizę oraz przyjazne dla użytkownika (ponowne) wykorzystywanie wyników badań naukowych ponad granicami i między dyscyplinami; WZYWA Komisję, by we współpracy z państwami członkowskimi i interesariuszami zastanowiła się nad odpowiednimi ramami zarządzania i finansowania, z należyтым uwzględnieniem istniejących inicjatyw i ich stabilności, a także równych warunków w całej Europie.

Działania następcze

18. WZYWA Komisję, państwa członkowskie i interesariuszy do podjęcia działań niezbędnych do urzeczywistnienia otwartej nauki oraz opowiadania się za skoordynowanymi działaniami na odpowiednich forach krajowych, unijnych, wielostronnych i międzynarodowych; WZYWA Komisję, by informowała państwa członkowskie o pracach platformy politycznej na rzecz otwartej nauki i angażowała je w te prace oraz by koordynowała działania tej platformy z państwami członkowskimi; ZGADZA SIĘ także na regularne zapoznawanie się wraz z Komisją i platformą z poczynionymi postępami, zaczynając nie później niż jeden rok od chwili obecnej.

¹⁸ Dok. 8099/16.

¹⁹ Europejska chmura dla otwartej nauki połączy istniejące infrastruktury danych naukowych, dziś rozproszone między dyscyplinami i państwami członkowskimi.